

ÖNSÖZ

Ortaçağ, Yeniçağ ve Yakınçağ... Üç çağa damgasını vurmuş, üç kıtaya yayılmış, dünyanın görmediği haşmet ve azameti yakalamış en büyük Türk imparatorluğu...

Ancak dünya devletleri içerisinde anlaşılması bakımından Osmanlı kadar talihsiz bir devlet yeryüzünde var mıdır bilemiyorum. Osmanlı Devleti'nin ise bu konuda görülmemiş derecede nasipdâr olduğunu gayet iyi biliyorum. Yaklaşık yirmi beş yıldır da bunu bizâtihi gerek derslerimde gerekse her yıl katıldığım panel ve toplantılarda yaşıyorum.

Günümüzün meşhur tarihçilerinden Halil İnalcık bu durumu şu ifadeleriyle ortaya koyuyor:

Bir milletin veya devletin tarihi yazılırken dünya kamuoyunda yerleşmiş belli bir imaj, dostluk ve düşmanlık, siyasi ideolojiler, yeni kültür yönelişleri gerçeği saptırır, abartır veya karalar. Bu kaçınılmaz bir alın yazısıdır. Osmanlı tarihi, bu bakımdan en çok saptırılmış, tek yanlı yorumlanmış tarihtir.

Oysa onu tanımak için yerli-yabancı herkesin hayranlıkla gezdiği, incelediği âbidevi eserlerini görmek yeterli. Onu tanımak için yerli-yabancı objektif tarih araştırmacılarının eserlerine bir göz atmak kâfi. Onu tanımak için mehterini dinlemek, fermanındaki ihtişamı hissetmek, camilerindeki kuş evlerinin manasını anlamak, kadı sicillerindeki âdil hükümleri takip etmek yeterli. Onu tanımak için cihana hükmeden padişahlarının yaşadıkları, âdeta bir gölgelik, bir tekke gibi mütevâzı ancak manevi ve uhrevî havasıyla vakur ve ihtişamlı Topkapı Sarayı'nı gezmek kâfi.

Allah için tevazu edeni, Allahu Teâlâ yüceltir sözünün sırrına ne kadar uygun.

Onu tanımak için 30-400 yıl arası idarelerinde yaşamış ve bugün kırktan fazla ülkeye bölünmüş devletlerin üniversitelerindeki tarih bölümü üyelerine sormak yeterli. Dillerini, dinlerini, kültürlerini,

yaşayışlarını ve geleneklerini yüzyıllarca bozulmadan korumalarının sırrı nedir?

“Dinde zorlama yoktur” hükmü ile Türk’ün hoşgörü anlayışını kavrasınlar. Bütün bunlara rağmen TV’lerde, gazetelerde ve mecmualarda Osmanlı’ya hakaret edenler, çamur atanlar, kötöleyenler, küfredenler çıkacaktır. Bunlar her devirde, her zamanda ve her asırda var olacaktır. Bunu önlemek mümkün değil. Zira bu dünyada her şey zıddı ile var. Günümüzde de devletimiz zaman zaman aynı tehlike ile karşı karşıya kalmıyor mu?

Ancak bu ilmî disiplinden uzak ve ideolojik sebeplerle ortaya atılan temelsiz fikirlerin ömrü saman alevi gibidir. Bir müddet gündemi meşgul ettikten sonra gerçekler ve ilmî deliller karşısında tutunamayıp ortadan kaybolurlar. Şu ifadeler bu tip fikir sahiplerini çok güzel tarif etmektedir:

*Güneş balçık ile sıvanmaz ey dil
Bî-zebân da olsa bellidir kâmil
Kendinden gayrıyı beğenmez cahil
Kendi çalar kendi oynar demişler*

Üzüntüm bunlara değil; Osmanlı’yı, atasını yukarıda saydığım ve herkesçe bilinmesi kolay olan özellikleri ile de olsa tanıyamayanlara, tanıtamayanlara ve cahillerin hezeyanlarını doğru gibi kabul edenlere...

İşte Osmanlı tarihi serisini bu maksatla kaleme alıyorum. Evet piyasada bu konuda birçok eser var. Ancak doğrusunu söylemek gerekirse, Osmanlı’yı anlatabileni pek az.

Bir kısım yazarlar Osmanlı’ya peşin hükümle yaklaşıyor. Değil Türk, hatta dünya tarihinin en büyük, en şerefli ve en devamlı devleti olan bir yüce imparatorluğu tek kalemde silip atmak gibi düşmanca bir tavır sergiliyorlar.

Bir kısmı ırkçı bir taassupla yaklaşıp onun cihan şümül/evrensel hedeflerini kavrayamıyor ve karalama yolunu tutuyorlar.

Nihayet son yüzyılda ortaya çıkan, kökü dışarıda bazı din sim-sarları da bunlara ilave olarak Osmanlı padişahlarını karalama furyasına katılıyor.

Neticede Osmanlı'yı öğrenmek isteyenlerin aklı fikri karışıyor. Doğrulara ulaşması oldukça güçleşiyor.

Bu itibarla çok önemli bir noktaya da okuyucularımın dikkatini çekmek istiyorum. Eserdeki hemen her bölümün sonuna istifade ettiğim kaynakların isimlerini verdim. Böylece bilgilerin doğru ve güvenilir olduğunu, rastgele yazılmadığını belirtmek istedim. Tartışılan konulara ise geniş açıklamalar yapmaya çalıştım.

Büyük Türk hakanı Timur Han kendinden sonra saltanata geçecek oğullarına nasihat olmak üzere, kaleme aldırıldığı düsturlarını şu şekilde ifade etmektedir;

“Tecrübe bana gösterdi ki, din ve kanunlar üzerine istinat etmeyen bir hükümet uzun müddet pâyidâr olamaz. Böyle hükümet çıplak olup kendini gören herkese karşı gözlerini yere diken ve herkes yanında hiç hürmet ve itibarı olmayan adama benzer. Kezâlik öyle hükümet tavanı, kapısı, avlu duvarları olmayan ve her önüne gelenin içeriye dalabildiği eve de benzetilebilir.”

İşte bir devletin tarihini yazarken onu devlet yapan unsurları, değerleri de yazmak gerekir. Bir padişahı, devlet adamını anlatırken onun düşünce yapısını, maksadını, ideallerini, sevdalarını belirtmek lazımdır. Yoksa tahta çıkış ve iniş tarihi, fethettiği yerler, kaybettiği bölgeler gibi kuru ifadeler okuyucuya tarih zevki, tadı, şuuru ve sevgisi vermekten uzak kalacaktır.

Ayrıca tarih bir ibretler hazinesi, milletlerin hafızası, hâdiselerin ilmi, insanlığın romanı ise ondan istifade etmek en önemli husustur.

Bu düşünceler içerisinde adaleti, şefkati, hoşgörüsü ve ihsanı ile kalpleri kazanan; yiğitliği, cesareti, mertliği ve şecaati ile dosta güven, düşmana korku veren; dünya siyasetini yönlendiren; kültür ve medeniyet hamleleri ile göz kamaştıran atalarımızın altı asırdan fazla üç kıtada süren devlet serüvenini, bir tarih ziyafeti hâlinde vermek dileğiyle...

Kayı serisi bugüne kadar KTB yayınları vasıtasıyla okuyucuya ulaşıyordu. Kayıların basılıp dağıtımında emeği geçen hemen herkese ve KTB mensuplarına teşekkürü borç bilirim. Ancak yoğun taleplere karşılık kitaplar dağıtım şirketlerine verilmediği için ge-

niş kitlelere bir türlü ulaştırılamadı. Bu eksikliği giderebilmek ve Kayı serisini okuyucuyla buluşturmak artık Timaş Yayınları'nın tecrübesine bırakılmıştır. İlim dünyamıza büyük katkılar sağlayan ve dünyada kitapla okuyucuyu buluşturan en işlek köprü olarak görülen Timaş Yayınları'nın bu hasreti dindireceği inancındayım. Bu itibarla yeni bir tasarımla Kayı kitaplarını güzelleştiren Timaş Yayınları yetkililerine ve bu arada Tarih Bölümü Proje Editörü Adem Koçal'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Prof. Dr. Ahmet Şimşirgil

Kasım 2003, İstanbul